

מאי 2011
יפן לאחר הצונאמי - רשמי מסע
אילה דנון

יום ראשון – 15 במאי היראיזומי & מפרץ מצושימה

התעוררתי למראה הנוף הפסטוראלי של שדות אורז. בלילה הקודם צנחתי למיטה (כלומר לפוטון שהציעו עבורי) לאחר אונסן (מעיינות חמים) חם ומעיף / ארוחה טובה ובעיקר חוויות עמוקות שהשאירו את רישומן. כנראה נרדמתי מוקדם מדי והתעוררתי לפנות בוקר.

יצאתי לדרכי השכם בבוקר. המטרה היום: להתרשם מהתיירות של איזור טוהוקו. בחרתי לבקר באתרי העיירה היראיזומי HIRAIZUMI ובנתיב הנחל המצוקי המרשים של GEIBIKEI GORGE. לאחר מכן החלטתי לזרום עם תוכניותי בהתאם לתחבורה ולעניין שאמצא באתרים.

ראשית אחד הדברים המרתקים שבולטים היא תנועת התיירים היפנים המרשימה וההערכות התשתית התיירותית האזורית המתפקדת ללא דופי. מסתבר שדווקא בגלל אסון הטבע אזור הצפון הנרחב והמרשים של טוהוקו מושך תיירים מקומיים רבים והסיבות לכן כנראה נעוצות בכך שהיפנים רוצים להגיע ולעודד את איזור הצפון, הם גם משוכנעים שאין קרינה מיוחדת בצפון אלא יותר מודאגים כפי שמונחן סן אמר לי אתמול - מהמצב של הזיהום באזור פוקושימה. הם משוכנעים שאין זיהום באוויר הצפוני ובקרקעות. כפי שכתבתי כבר ביום אחר: היפנים בחרו להיות ענייניים ולטפל ביעילות בצרות שנפלו עליהם:

- איזור פגיעת הצונאמי - סיטואציה אחת שהותירה הרס רב ברכוש ובנפש ומטפלים בו
- פוקושימה זה איזור אחר וצרה אחרת המטופלת בנפרד
- קוצר בחשמל בטוקיו וסביבתה הינה צרה אחרת המנוהלת גם היא.

היראיזומי Hiraizumi - שיטוט של בוקר בינות הבתים הפרטיים המטופחים, שדות האורז הצמודים אליהם וגינות הירק המטפחות. בהיראיזומי יש אונסן אחד ומספר מלונות בודדים. העיירה ידועה מאוד בקרב היפנים. יש בה מספר אתרים המשוייכים להיסטוריה העתיקה של יפן – למשפחת פוג'יו'ארה – שהיתה משפחת אצילים ששלטה ביפן. במאה ה-13 יושיצונה – אחיו של יוריטומו, שהיה השוגון הראשון ביפן, ברח ושכן בעיירה זו. השליט לבית פוג'יו'ארה החליט להכריז על תקופה של שלום ולהפסיק את מלחמות הפנים בין האזורים השונים של יפן.

ישנם מספר אתרים מרשימים בעיירה המתעדים את ההיסטוריה העתיקה – מקדש CHUSON-JI הוא האתר מהחשובים ביותר – בו נמצא מקדש הזהב. מתחם נוסף הוא מקדש MOTSU JI ששירת את האצילה לבית פוג'יו'ארה. שוטטתי במתחם מקדש צ'וסון ג'י בשעות הבוקר המוקדמות. בנקודות מסתוריות שלו וכן במבנים העתיקים. ממנו עברתי למתחם המקדש השני. בעיירה אתרים נוספים עליהם אפרט בדף טיול מיוחד על העיירה. בחודש הקרוב נכנסת העיירה לרשימת אתרי המורשת המוכרים על ידי אונסק"ו.

בשעות הבוקר פגשתי אדם שביקש לצלם אותי (מקובל בקרב היפנים לעזור לתיירים / הם נגשים ושואלים האם אתה רוצה להצטלם) (ובעצם לתעד את היותך באיזור שתיהיה לך מזכרת). בד"כ נהוג לא לסרב, הגשתי לו את מצלמתי והוא צילם אותי. לאחר מכן התחלנו לשוחח – הוא מגיע מקובה (ליד אוסאקה) ויצא לטיול של כחודש באיזור הצפוני של טוהוקו. מחר הוא קיבל אישור ליומיים התנדבות בלבד באזור אסון הצונאמי באחד הכפרים.

הטיול שלו נערך במכונית גדולה, בה הוא לן על מנת לחסוך הוצאות. האדם נראה כבן שישים ויותר, הוא חווה את רעידת האדמה בשנת 1995 בקובה, בה אישתו מתה. שני ילדיו גדולים כבר, האחד נמצא באי הדרומי קיושו ובתו בטוקיו. למעשה הוא חופשי לעצמו. יש לו הרבה חברים בקובה כך שאינו מרגיש 'בודד'.

נושא המשפחה ביפן מאוד מעניין, נתקלתי בהרבה סיפורים של חברי על משפחותיהם – אני הייתי בטוחה שביפן מוסד המשפחה הוא מקודש ומאוד חשוב להם. מסתבר שהנושא יותר מורכב. כשהילדים קטנים, מאוד הם זוכים לחינוך מעולה, ולדאגה גדולה מצד האם והאב. משפחות מתבגרות ברוב המקרים מתפזרות בכל רחבי יפן. הילדים מתראים עם ההורים לעיתים רחוקות - פעם או פעמיים בשנה, בחגים הגדולים. היחסים בין האחים הבוגרים ברוב הסיפורים ששמעתי, די מרוחקים וקרים.

המתנדב שלי, מאוד מסתקרן מעצם היותי כאן עכשיו (מאוד יוצא דופן). אנו משוחחים ביפנית. הוא מציע לי הקפצה ברכבו לנתיב הנחל GEIBIKEI נתיב נחל מצוקי – מזכיר קצת את נופי רמת הגולן, מאוד מפורסם בקרב היפנים. נתיב הנחל ממוקם כ-9 ק"מ מהעיירה. נעניתי להצעתו והגעתי לנחל מוקדם מהמתוכנן. נתיב ההליכה יפה, אך פחות מרשים בהשוואה לתיאור הציורי של הפרוספקט. המצוקים הבזלתיים מרשימים, אנשים יושבים על סלע גדול ואוכלים אובנטו. יש שירות של אחת המסעדות – בגדה הנגדית הרחוקה. בעל המסעדה מצא דרך מקורית להרוויח את לחמו. הוא מתח חבל אומגה מהנקודה בה אנו יושבים על הסלע למסעדה שנמצאת כאמור בגדה הנגדית – בצד שלנו יש כפתור לפעמון המצלצל אצלו במסעדה, שמים כסף במקום מיוחד בסל. לאחר הצלצול בעל המסעדה מושך את הסל שמטלטל מעבר למצוקי הנחל לעבר המסעדה. לאחר דקות ספורות שולח האיש שמעבר לגדה כוס תה וחטיף בצק אורז האהוב על היפנים הנקרא DANGO. כוס התה – למרות הטלטולים, מגיעה בשלמותה. אף טיפה לא נשפכת (והכוסות היו מלאות עד גדותן).

נסעתי באוטובוס מקומי לעיר המחוז ICHINOSEKI משם לקחתי רכבת שינקנסן דרומה לעבר טוקיו – המחשבה הראשונה שלי – לחזור לטוקיו ולפגוש חברים. המחשבה השניה – להמשיך עוד ולהתרשם מעוד אתר. החלטתי להיות חרוצה ולבקר במפרץ היפיה והמפורסם של מצושימה, הנמצא באזור שנפגע על ידי הצונאמי אך ידוע כי הפגיעה בו היתה מינורית בשל מבנה המפרץ שהגן עליו מפני הגל. עצרתי בסנדאי – ועברתי לרכבת המקומית שנוסעת לעבר חופי האוקיאנוס השקט שם ממוקמים הישובים שהגל הגדול שטף אותם. התרשמתי שוב מהתחנה שוקקת החיים של סנדאי. אנשים מגיחים מכל פינה וגודשים את בתי הקפה, קונים 'ארוחה ארוזה' ועוד. המשכתי לקו המקומי SENSEKI LINE בו נסעתי עשרות פעמים בעבר. שמועות שהגיעו לישראל דיווחו כי קו הרכבת העובר לאורך החוף נסגר, אך משום מה השוטר המכוון לא אמר לי שאי אפשר לנסוע למצושימה. הנחתי כי הקו חזר לפעול. שילוט מסודר מפנה לרציף כמו בשנים עברו, תהיתי – האם כבר הספיקו לתקן את הקו? כל הכבוד!! אך התבדיתי – על הרציף עומדים כמו בכל יפן האנשים בסדר ממתנים לרכבת הבאה –

השלט האלקטרוני מראה אורות של התחנות עד HIGASHI SHIOGAMA – שתי תחנות לפני MATSUSHIMA KAIGAN – זר היה נלחץ ממצב זה. איך אפשר לנסוע למקום שאי אפשר להגיע אליו? חוסר אחריות להגיע למקום שהרכבת מסתיימת לפניו, איך אפשר להמשיך משם? הייתי סמוכה ובטוחה שיפנים מצאו פתרון גם לתחבורה חלופית לתושבים שעדיין מתגוררים בחופים אלה ולכן עליתי על הרכבת. ואכן – צדקתי - !! הרכבת המקומית נוסעת בנופים יפים ואין אנו מבחינים בשרידיים של הריסות או חפצים סחופים, אנו מגיעים לתחנה האחרונה הפועלת היום. ברציף עקבתי אחרי היפנים שהמשיכו כמוני למצושימה או אף לכפרים יותר רחוקים על קו החוף – שנפגעו בגל הגדול. ואכן, בסדר ובארגון המופתי האופייני ליפן אנו פוסעים עד ליציאה מהתחנה - בחוץ ממתין אוטובוס של חברת הרכבות JR המהווה שירות משלים לקווי הרכבות שהושבתו בימים אלה. האוטובוס ממתין עוד דקה ויוצא לדרך. הנסיעה כמובן ללא תוספת תשלום כי זה חלק מהשירות של חברת הרכבות.

באוטובוס כולם יושבים בשקט כרגיל, אך כאן השקט טעון, אוטובוס כמעט מלא שמציע הצצה לקו החוף לעיתים רואים הריסות סחופות, ספינות שנשטפו לחוף, בית שניזוק – ואז כולם שותקים ומשתתפים בסבלם של התושבים המקומיים.

לאחר כ- 10 דקות נסיעה מגיעים למצושימה – אחד מאתרי התיירות המוכרים ביותר ביפן המדורג כאחד משלושת המקומות היפים ביותר. מפרץ פסטוראלי – בו פזורים מאות איי אורן קטנים. גשרים אדומים מתוחים בין מספר איים. עם הגעתנו לתחנה אנו מקבלים דפים ובהם זמני קו האוטובוס שיחזיר אותנו לתחנת הרכבת המקומית ממנה נוכל להמשיך ברכבת לסנדאי.

במצושימה נבנה לפני כאלף שנים אחד המקדשים המוערכים ביותר הוא מקדש זואיגאנג'י ZUIGANJI שנחשב כאוצר לאומי. לשמחתי גיליתי שהמקדש לא ניזוק, גיליתי מפרץ שוקק חיים – משפחות, ותיירים מקומיים רבים, שקונים חטיפים כמו – שיפודי תמנון, תירסים, מסעדות מלאות בילדים ומבוגרים. פרט לסימני סחיפה של ענפים או חול אין סימני הרס של בתים. התושבים מספרים כי הים הציף את הבתים בכ 70 ס"מ עד - 1 מטר. כיוון שמבנה המפרץ עיכב את פריצת הגל הגדול והגן על חופה של מצושימה, המים עלו ללא כוח הרס רב. שביליו הפנימיים של האי OSHIMA הציורי, המהווה חלק מאתרי התיירות מצושימה, היו סגורים לקהל – כנראה נפגעו ועומדים בשיפוצים. אך הטיילת לאורך החוף פועלת כרגיל. אני פוגשת ילדים חמודים המשחקים על חוף הים. המקדש נמצא בשיפוצים כבר שנה ללא קשר לאסון הטבע שקרה באזור. אכלתי שושי באחת הסושיות, בעל המקום סיפר לי כי מי הים נבדקו ואין רדיואקטיביות חריגה, (כמו שאנשי סנדאי טוענים). הים שלהם נקי, המים שלהם נקיים. באחד הדוכנים ראיתי אישה צעירה עם ילדה. היא סיפרה לבעלת הדוכן כי היא מגיעה מהעיירה ISHINOMAKI אחת העיירות שכמעט ונעלמה תחת מימי הגל הגדול – היא אמרה שביתה בסדר גמור אך הרבה חברים ושכנים לא הצילו את בתיהם. היא לא דיברה על נעדרים, אך אנחנו יודעים שבכפר זה וגם באחרים נפגעו אנשים רבים. המוכרת בדוכן ואנוכי מחזקות את רוחה של האישה בברכת GAMBARIMASU – 'חזק ואמץ' – ברכה שגורה בימים אלה ביפן. כל היפנים מתגייסים ברוחם לתושבי האזורים שנפגעו.

נהניתי מטיולי במצושימה, ושמחתי שלא נכנעתי לעצלות ולעייפות שתקפה אותי ברכבת המהירה. יצאתי בהערצה מחוזקת לכושר הארגון היפני. כושר ההשרדות ורמת התחזוקה שלהם. פה ושם רואים

בעלי עסקים וחנויות מתקנים מדף / דלת שכנראה המים חיבלו בהם. שירות הספינות המציע שיט ותצפית בינות מאות איי האורך הקסומים חזר לפעול כבר מזמן היה או לא היה??

חזרתי בהליכה קצרה לתחנת הרכבת - שם התייצב בדיוק בזמן האוטובוס של 16:25, 10 דקות נסיעה ואנו שוב בתחנת קו הרכבת המקומי - SENSEKI LINE - כמובן שהיפנים החביבים השאירו לנו 2 דקות בלבד להגיע מהאוטובוס לרציף הרכבת. הגעתי מתנשמת לרכבת שיצאה לכיוון סנדאי. (יחד עימי עוד שני זוגות) כל השאר יצאו ברכבת נוספת שיוצאת בעוד כ- 20 דקות. יש סדר ביפן!!

במשרד התיירות המקומי ענו לי כששאלתי לשלומם: 'תודה שהגעת לעודד אותנו' - אומרים בחיוך . . . ובהצטנעות . . . 'אומנם המים עלו כאן אך הכל בסדר' . . . יצאתי לעודד חזרתי מחוזקת ע"י אנשי הכפרים לאורך החופים. תושבים אלה מצביעים ברגלים לחזרה לשגרה.

לידיעתכם, האוטובוס ממשיך צפונה לאורך החוף גם מעבר למצושימה, בנתיב נסיעה העובר בדיוק במקומות אותם שטף הגל הגדול. חשבתי שזה היה מרתק לנסוע עם האוטובוס עד אישיונמאקי ולחזור עימו - אך הזמן כבר נגמר ורציתי לחזור לכרך הגדול - טוקיו בזמן סביר בערב.

שעתיים נסיעה בלבד לטוקיו. . . שם מציפים ההמונים את מסדרונות התחנה. זהו יום ראשון בערב - אנשים נכנסים ומגיחים מ / ליציאות שונות של קווי הרכבות העיליות והתחתיות הפרוסים בטוקיו כקורי עכביש. לרגע שכחתי את אחת ממטרות ביקורי - לבחון את ההתאוששות, כי לא הרגשתי שוני בין תחנת טוקיו של לפני הרעידה לזו שאחרי. כמו תמיד נגררתי אחר זרם האנשים מביטה מעלה לשילוט המנחה אותי לקו הרכבת התחתית אליו שייקח אותי הביתה.

סיכום היום:

- טוהוקו - המחוז הצפוני של יפן - מציע מגוון נופים מרהיבים - לא איבד את תשתית התיירות הטובה שלו. הכל פועל שם ביעילות ובדייקנות.
- גם לאזורי החוף שנפגעו - יש תחבורה מסודרת, אך בתכיפות נמוכה יותר. עדיין מתקנים את קווי הרכבות המקומיות שנפגעו.
- ההתארגנות של היפנים באזור הצפוני מעוררת השתאות. גם בזמן חירום הם מקפידים על זמנים מדויקים ויעילים כל כך!!
- תיירות פנים מגיעה בהמוניה לצפון יפן - אחד מגורמי המשיכה הוא כן להגיע לאזורי האסון ולהתרשם.
- היפנים באזור סנדאי / מצושימה ורחוק יותר בצפון כלל לא חוששים מקרינה.

* * *